

דאגאליזאציע

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

לע"נ יוסף בן אליה וחממה ז"ל לבית גיאת
לע"נ משה בן זילפה ואליאס ז"ל לבית חיימי

נושא השבוע: צום עשרה בטבת

ו' טבת תשפ"ב 1403 (שנה כז')

ההפטרה: "ויהי דבר" (יחזקאל לו)

פרשת ויגש

אחינו בית ישראל שמעו: צום העשירי (צום עשרה בטבת) יחול ביום שלישי יהפוך אותו הקב"ה לששון ולשמחה. וכן יום זה הוא יום הקדוש הכללי לקדושי השואה הי"ד.

סיום הצום: 4:51 | בערב

תחילת הצום: 5:31 | עמוד השחר

"וַיֹּאסֹר יוֹסֵף מִרְכָּבָתוֹ וַיַּעַל לְקָרְאֵת יִשְׂרָאֵל אָבִיו, וְשֵׁנָה וִירָא אֵלָיו וַיִּפּוֹל עַל צְוָארָיו"

וַיִּבֶךְ עַל צְוָארָיו עוֹד" (בראשית 45:1-2)

אמר חז"ל שיוסף בכה על חורבן בית המקדש בעת המפגש עם אביו יעקב ויעקב בכה יותר ממנו שנאמר "וַיִּבֶךְ עַל צְוָארָיו עוֹד" (חז"ל סופר). ומנין לנו - שצוואר הכוונה לבית המקדש? אומר ה"אבני נזר": שכמו שהצוואר מחבר את הגוף לראש כן בית המקדש מחבר בין התחתונים [העולם הזה] לעליונים [הקב"ה]. ומדוע בכו כעת בזמן של שמחת המפגש? כיוון שהרגישו שהפירוד שביניהם נוצר בשל שנאת חנם והוא שיגרום גם בעתיד לחורבנות. והסיבה שבחר יעקב אבינו לקרוא קריאת שמע בעת הזאת לומר לנו שהדרך להחזיק מעמד בכל החורבנות והגלויות היא ע"י "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" היינו לסמוך על ה' ולהשליך כל היבנו וביטחוננו עליו לבדו שיצילנו מידם כמו בזמנים ההם כן בימינו אמן...

"וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל פְּרַעֲהוּ יָמֵי שְׁנֵי מַאֲזָרֵי שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה מֵעַלְמָא וְרַעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנֵי

זָוִיל" (בראשית 47:9) כאשר יעקב אבינו הגיע לפני פרעה שאל אותם פרעה מהו גילו, השיב לו יעקב שגילו הוא

130 שנה ובמשך השנים הללו סבל ייסורים קשים ומרים ולא זכה לטובה הגדולה לה זכו אבותיו, על התלוננותו הוריד לו הקב"ה מקצבת חייו 33 שנים כמספר המילים שאמר.

נשאלת השאלה: אם נספור את המילים שאמר יעקב נמצא רק 25 מילים ורק כשנוסיף את שאלת פרעה בפסוק הקודם נמצא 33 מילים, אם כן היה ראוי שיוריד לו הקב"ה משנות חייו רק 25 שנים?

אומר הרמב"ן: יעקב אבינו נזרקה בו שיבה והיה נראה זקן מאד עד שתמה פרעה על זקנותו לכן התעורר לשאלו לגילו. אילו היה יעקב מקבל את כל ייסוריו באהבה ובשמחה היה הדבר משפיע על מראהו החיצוני שלא יראה זקן כל כך, וממילא לא היה פרעה מתעורר לשאלו על גילו לכן הוריד לו הקב"ה במס' השנים כמס' המילים שלו ושל פרעה יחד. אומר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל: "מה יתאונן אדם חי" (איכה ג, לט) כלומר אדם צריך לשמוח על עצם מתנת החיים שקיבל ולא להתרעם על הקורות הבאות עליו, וכשאדם אינו מעריך כראוי את מתנת החיים עלול הוא להפסידם לגמרי ח"ו וכשיראה הקב"ה שהאדם מקבל את שמביא הוא עליו באהבה ומאיר פנים כאילו הכל בסדר אצלו, הוא ידאג שאכן כך יהיה. (אמרי נועם)

דיבור בתפילה כגורם לחורבן

השקפת היהדות

מעשה שהתרחש לפני מספר שנים באחד מבתי הכנסת בעיר אשדוד ת"ז: היה זה בעיצומה של תפילת שחרית של שבת, בעוד החזן מסלסל בקולו וכל הציבור מצטרף לשירה בהרמוניה נפלאה, לפתע נשמע צלצול חד של טלפון סלולרי מפלח את האוויר וקוטע את השירה. המתפללים

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * **לא לעיין בזמן תפילה** * שקיעה 4:37-4:39 * סוף זמן ק"ש 8:30-8:34

כניסת שבת: 4:17

יציאת שבת: 5:09

יציאת שבת: 5:39

הסתכלו לצדדים בתימהון גובר כדי לראות מנין בוקע הצלצול ואז ראו את אחד המתפללים יוצא בריצה החוצה עם הטלפון הסלולרי כשהבעה מבוהלת על פניו.....

זה כרוח של הרגל שמורגלים להיכנס כל השבוע עם טלפון סלולרי כשהוא דלוק לבית הכנסת. זה לא סוד שכיום הגורם המרכזי לדיבור בתפילה הוא הטלפון הסלולרי ולכן יש לכבותו בטרם שיכנס לבית הכנסת. כותב "הכולבו", אחד הפוסקים מתקופת ה"ראשונים" על כמה בתי כנסת שנחרבו כיון שנהגו בהם קלות ראש ודיברו בתפילה (כולבו ח"א עמ' שט-שי) שהרי בית כנסת הינו מקום להשראת השכינה וכשמדבר שם דיבורי חול נוהג בזיון בקדושתו יתברך ומגרש השכינה משם, ובפרט שאין לנו כיום בית מקדש ומקום משכן השכינה עבר לבתי כנסיות ובתי מדרשות שהם בבחינת "מקדש מעט" (ילקוט סי' קנא ס"ב).

והרוצה שיהיה לו חלק בבניין בית המקדש ידאג שלא לסלק את השכינה מבית הכנסת ע"י שינצור את פיו שלא לדבר בו דיבורי חול וכל שכן בזמן התפילה ויהיה עסוק כולו לדבר עם האבא הרחמן הגדול שכל חייו בידו, וינהג במורא וכבוד ראש ולא בזלזול ופטפוט.

ויהי רצון שנזכה להיות ממקרי הגאולה ונזכה לבניין בית המקדש השלישי במהרה אמן.

מעשה שהיה

המתנה הנפלאה ביותר

ההורים שלי הם אנשים פשוטים ועממיים מאוד. אשר עמלו קשות כדי לפרנס את המשפחה. היינו 5 בנים ו-2 בנות והורי השתדלו לתת לנו "הכל", וכשאני אומר "הכל" איני מתכוון לכסף, לבגדים או למשחקים מיוחדים, אני מתכוון לכל האהבה והטוב שיש בעולם. הם עשו הכל כדי שנהיה מאוחדים, הם השתדלו לפתח בכל צורה אפשרית את השמחה של האחד עם השני, את הקירבה והקשר ואת הדאגה והאמון של אח באחיו.

כאב להם מאוד לראות אותנו רבים, ועוד יותר כאב להם כשראו אותנו קוראים מילות גנאי אחד לשני או משתלחים ופוגעים, וכשראינו עד כמה גדול צערם הפסקנו לעשות זאת. ואכן בדרך כלל חיינו בשלווה ושלום, דואגים מאוד ומתמסרים אחד לשני.

השנים חלפו, הקמנו משפחות אחד אחרי השני, היה לנו עם מי לדבר בשעת מצוקה, וגם מי ששמח איתנו בזמן של שמחה. עד שיום אחד קרה משהו שונה...

כשבני השביעי נולד, היינו שמחים ומאושרים, הכנו את החדר לבואו, אלא שלאחר יום עלה חומו באופן מפתיע ואחרי שבוע של בדיקות התברר שיש לו בעיה קשה מאוד בכבד ויש צורך לבצע טיפול רפואי מהיר.

התייעצנו במהירות, אמרו לנו שיש מקום אחד בעולם שם מתמחים בניתוחים מסוג זה וכדאי לטוס לשם וכך עשינו ובלבד להציל את חיי התינוק הקטן.

רק כשחזרנו לארץ והתינוק החל להבריא התברר לנו כמה גדולות ההוצאות. ידענו שרק אם נמכור את דירתנו ונעבור להתגורר בדירה שכורה נצליח לשלם את כל החובות, אך אפשרות זו היתה גרועה מבחינתנו שכן לבתי הבכורה כבר מלאו 18 שנה. היינו מיואשים, ניסיתי לברר על אפשרות של עבודה נוספת בערבים, אשתי החלה לעבוד מחוץ לבית, אבל היה זה קצה של קרחון וטיפה מן הים.

ערב אחד נשמעו נקישות על הדלת, קמתי בכבדות לפתוח כשאשתי עוד הספיקה ללחוש לי שאולי עוד מעט נשמע נקישות של "הוצאה לפועל". אלא שבפתח עמדו שניים מאחי שלא גרים בעיר שלי, הזמנתי אותם להכנס כשאני מופתע ותוהה לפשר הביקור הלא צפוי.

"בודאי היתה לכם חתונה בעיר", אמרתי מחייך לעברם.

"דוקא לא, באנו לכאן במיוחד בשבילך..." השיבו, והוסיפו לומר עוד כמה דברים.

היה לי נס שישבתי שאם לא כן הייתי צונח על הרצפה.

אחי הבכור הוציא מכיסו חבילת שטרות של מאות דולרים והושיט אותה לעברי: "בנימין, זה בשבילך". הייתי חיוור והרגשתי איך ליבי מאיץ את קצב פעימותיו, מה הוא אמר? שזה הכסף

שלי? "אני לא מבין מה קורה כאן, למה אתם מתכוונים", מלמלתי בחוסר הבנה. "אנחנו מתכוונים שזה הכסף שלך, אנחנו כולנו ידענו כמה קשה לך ולאלו חובות אדירים נקלצת והחלטנו לעזור לך, מנחם החל לעבוד מעט בשעות הערב, יהודה אירגן ערב התרמה, שולמית ביצעה פרויקט חד פעמי שהכניס לה רווחים נאים ואת כל הכסף הזה אספנו". לרגע רציתי להתנגד מה פתאום? גם האחים שלי לא עשירים גדולים וחלק מהם כבר מחתנים ילדים ואין לי ספק שיש להם הרבה מה לעשות עם הכסף הזה, מה פתאום שיתנו לי?! הסתכלתי בהם, מבט נחוש שכן בעיניהם הם לא באו להתבדח. נטלתי את הכסף בידיים רועדות והודיתי להם בשקט, כשבעיני עצמדו דמעות. כשהרמתי את עיני, הם הביטו בי מחייכים חיוך טוב ואוהב "זה בסדר, בנימין, גם אתה היית עושה את זה בשבילנו, בשביל זה יש אחים, לא?". הם הלכו כשהם משאירים אותי כבתוך חלום מתוק, אשתי שנכנסה לחדר היתה גם היא נסערת ומופתעת מאוד.

"אני לא יודעת בנימין במה זכית, האחים שלך הם... הם כמו יהלומים". "ככה אחים מתנהגים" אמרתי. "זה לא נכון, זה לא ברור מאליו, האחים שלך מוכנים לעשות הכל בשבילך ואף מעל ומעבר לזה". נכון, אין טעם להתכחש, הם באמת נפלאים האחים שלי, מסורים והרבה יותר מכך.

שנתיים לאחר מכן, ערב נישואיה של בתי הבכורה באתי להזמין את הורי לחתונה. אבא הביט בהזמנה ואחר הביט בי ואמר בחצי חיוך: "נו, בנימין, אז גם הילדים שלך פורחים מהקץ? גם לילדים שלך העברת את סוד המסירות?" שתקתי, את האמת, אני מאוד מקווה שכן, אבל לא לגמרי בטוח שגם הם יעמדו במבחנים הקשים שהחיים מציבים. "אתה יודע, רצינו לתת לכם הכל, ותמיד אמרנו שהמתנה הנפלאה ביותר שאפשר לתת זה אחים טובים ומסורים, הורים לא תמיד יכולים לתת, הם מתבגרים והכוחות שלהם כלים, אבל הם יכולים להשתדל מאוד שבין הילדים יהיה קשר טוב, להתפלל הרבה ולהשקיע לקוות שיהיה זה קשר המניב פירות. דע כי הכסף שהביאו לך אחיך לא נפל משמים, זה מהלב הטהור שלהם, מפת לחם, מחסכונות הבנק שלהם..." שתקתי נפעם, כשיצאתי הרגשתי שליבי נמלא רגשות תודה להקב"ה ולהורי היקרים שעשו הכל על מנת לחזק בנו את האהבה והאחוה מגיל צעיר מאוד, שהפכו אותנו לידידי אמת שעומדים זה לזה בשעת צרה.

הלכות צום עשרה בטבת

פינת ההלכה

- א. לפני 2447 שנים החל ביום זה המצור על ירושלים כשבעקבותיו נחרב בית המקדש [הראשון]. והכל מתענים ביום זה מפני הצרות שאירעו בו, כדי לעורר ולפתוח הלבבות לדרכי התשובה, ויהיה זה זיכרון למעשינו הרעים ולמעשה אבותינו שהיו כמעשינו עתה ובזכרון דברים אלו נשוב להיטיב את מעשינו (מסנ"ב סי' תקנ"א, ז).
- ב. יום זה אסור באכילה ושתייה ומותר בסיכה, נעילת נעלי עור ואישות. ורחיצה מותר (שו"ע ס"א-ב) אפילו בחמים (חז"ע ארבע תעניות עמ' כא).
- ג. הכל [בנים מגיל 13 ובנות מגיל 12 (נאוו"ל סס)] חייבים לצום בתענית זו ואסור לפרוץ גדר (שו"ע סס), וכן חתן וכלה [בתוך 7 ימים לחופה] (כס"ח סי' תקמט ס"ט) ואבי הבן, הסנדק והמוהל חייבים לצום (סס ס"ק י).

ד. אלו פטורים מהצום: [אוכלים כרגיל אך ללא ממתקים ותפנוקים]: קטנים, חולה שאין בו סכנה [כגון: חולה שנפל למשכב], זקן תשוש כח [שיש לו צער גדול מהתענית והרופא אומר שיזיק לו אע"פ שאין סכנה] מעוברות [מחודש שלישי ומעלה או קודם אם סובלת ממחששים, הקאות וחולשה] אשה שילדה או הפילה בתוך 30 יום אפילו אינה מניקה, אבל אחרי 30 יום מהלידה דווקא כשמניקות בפועל פטורות מלצום, אבל אם הפסיקו להניק [או מפלת] והן בתוך 24 חודשים ללידה חייבות לצום, אא"כ מרגישות חולשה וצער להמשיך תעניתן אזי די להן בתענית שעות כפי יכולתן (חז"ע עמ' 10).

ה. חיוב התענית הוא מזמן עלות השחר (ש"ע ס' תקס"ד ס"א) מכל מקום הישן [אפילו שלא על מיטתו (מסנ"כ סס) אלא ע"ג שולחן וכי"ב (חזו"ע עמ' יז)] שנת קבע [מחצי שעה ומעלה (פסקי תשובות ס' ד ס"י, כה"ח ס' ד ס"ק נה)] בליל התענית הרי כבר אז מתחיל להתענות (ש"ע ס' תקס"ד ס"א), אבל אם ישן בתחילת הלילה במשך כמה שעות ועדיין לא אכל ארוחת ערב והתעורר, מותר לו לאכול ארוחת ערב אף שלא עשה תנאי, שמסתבר שלא קיבל עליו את התענית עד שיאכל ארוחת ערב (חזו"ע עמ' יז).
ו. אם התנה קודם שהלך לישון שבדעתו לקום קודם עמוד השחר לאכול ולשתות, מותר לו לאכול ולשתות עד עמוד השחר (ש"ע ס' תקס"ד ס"א). אך אם שכח להתנות ואחר שישן קם קודם עלות השחר וחש צימאון, המקל לשתות [קודם עלות השחר] יש לו על מה לסמוך ובפרט אם הוא רגיל לשתות בכל לילה (חזו"ע עמ' יא).

ז. אם התחיל לאכול בתוך חצי שעה לפני עמוד השחר [עמוד השחר = 5:31] אין לאכול סעודת קבע, אלא פחות מכביצה (=54 גר') לחם או מזונות, ושאר מאכלים אפילו יותר (ש"ע ס' כט מסנ"כ ס"ק כז, הלכה ברורה (דוד יוסף) ח"ה ס' פט ס"כח).

ח. במקום צורך יש להקל לשטוף פיו במים בקומו משנתו בבוקר ולצחצח שיניו במשחת שיניים ובלבד שיזהר שלא להכניס לפיו יותר משיעור רביעית מים (=רבע כוס) בבת אחת וכן יכופף ראשו שלא יבלע כל שהוא מן המים ויפלוט הכל (חזו"ע עמ' כח). [במקום צורך = כשקשה לו ביותר שלא לשטוף פיו או למי שיש ריח בפה אם אינו מנקה] (תורת מועדים פ"א ס"יא).

ט. אדם בריא שמתענה אך עליו לבלוע כדורים או לשתות תרופות נגד מיחושי ראש חזקים וכדו', מותר לו לבלעם בלי מים כל שאין בהם טעם ערב לחיך, [אבל אם החיך נהנה מהם אין להתיר אא"כ יעטפה בניילון שאז יהיה מותר לבלעה] ואם אי אפשר לבלוע הגלולה בלי מים מותר לו לבלועה עם מעט מים. (חזו"ע עמ' ל-לא, ילקו"י ארבע תעניות ס' תקנ"ס מה"ס). ואם הגלולות הן לצורך רפואת חולי פנימי וכי"ב יש להקל בכל אופן, ואם קשה לו לבלעם רשאי להקל אף עם מעט מים ויזהר שלא ישתה רביעית בבת אחת (תורת מועדים ס"יג).

י. מי ששכח ובירך ביום התענית על דבר מאכל או משקה יטעם ממנו משהו כדי שיהנה גרונו, שלא תהיה ברכתו ברכה לבטלה. (יצי"א ח"ב חיו"ד ס' ה' ס"ק ו).

יא. יש להקל לבעלי מסעדות וקיוסקים לספק מצרכי מזון לאוכלים ושותים ביום התענית, מ"מ נכון שיתלו שלט גדול במסעדה במקום בולט "היום יום צום" (חזו"ע עמ' ל ס"יד).

יב. השרוי בצום יכול לטעום מן התבשיל לדעת אם חסר בו תבלין או מלח עד כדי שיעור רביעית (רבע כוס מים) ובלבד שיפלוט, שהטעימה כאן אינה בכלל אכילה ושתייה האסורים (ש"ע ס' תקס"ד ס"א חזו"ע עמ' כז). ויש המחמירים בזה (שערי נחמה לגר"י טשנר עמ' טז). והאשכנזים מחמירים בזה בכל תענית (הרמ"א ס' תקס"ד ס"א, ילקו"י ס' תקנ"ס מה"ס).

יג. מי שאינו מתענה [וה"ה שיודע שלא יסיים את הצום] (תורת מועדים עמ' קו) לא יהיה שליח ציבור ולא יעלה לתורה לקריאת פרשת "ויחל" ביום הצום, ואם הוא כהן יחיד יצא מבית"כ ויקרא לתורה לישראל שמתענה במקומו וה"ה ללוי או לישראל אפילו קראו לו ואינו מתענה ירד ויעלו מתענה אחר במקומו, ולא ישא כפיו במנחה, (ש"ע ס' תקס"ד ס"א-כה"ח ס"ק עז וילקו"י). לכתחילה יש לעלות כהנים לדוכן במנחה רק בתוך חצי שעה לשקיעה [שקיעה=4:38] ולפני כן לא יעלו, אבל אם עלו לא ירדו (בא"ח א' פ' תלו"ס ס"כג) אבל לפני פלג מנחה (3:46) אין לעלות כהנים כלל, ויש למחות בנהגים כן (הליכות עולם ח"א עמ' ככז).

יד. אם אין ששה מתענים באותו היום [שמתכוונים לצום עד הסוף, ושאר המשלימים לעשרה מוכרחים לאכול (אנוסים כגון: חולים) שאל"כ אינם מצטרפים] לא יאמר השליח ציבור את 'עננו' כברכה בפני עצמה (אלא ב"שומע תפילה" ככל יחיד) וכן לא יוציאו ס"ת לקריאת "ויחל" (ש"ת יח"ד ח"א ס' עט, חזו"ע עמ' פ ס"ו).

טו. נוהגים לתת צדקה לעני במנחה של יום התענית [כדי שיהיה לו כסף לאוכל לשבור הצום] (חזו"ע עמ' מז).
טז. ישמור עצמו מכעס כל השנה ובפרט ביום התענית (כה"ח ס' תקמט ס"ק יא).

ניתן להשיג לוח זמני שמירה בפירות וירקות הצבעוני בהוצאת העלון טל: 08-8644452
וכן ניתן להורידו מאתר העלון

שיעור לציבור הרחב באשדוד ביום ראשון ט"ו בטבת ב- 7:00 בערב עם הרב זמיר כהן בנושא:
כוח הרצון בבי"כ מאור הרשב"י רח" שלמה בן יוסף 18 אזור ו' *עזרת הנשים פתוחה

טל: 08-8644452 אתר העלון: alonhaihud.co.il דוא"ל: haihud.ashdod@gmail.com